Farhangian University

Theory and Practice in Teachers Education

Print ISSN: 2645-7156
Online ISSN: 2645-7717

Evaluating Professional Competencies of Undergraduate Student-Teachers in Elementary Education at Farhangian University: A Mixed-Methods Approach

Maryam Seydi[1]✉, and **Mojtaba Mohammadi Jalali Farahani** [2]

1. *Corresponding author*, Department of Educational Sciences, Faculty of Educational Sciences, Farhangian University, Tehran, Iran. E-mail: seydi@cfu.ac.ir
2. Department of Counseling and Psychology, Faculty of Educational Sciences, Farhangian University, Tehran, Iran. E-mail: m.mohamadijalali@cfu.ac.ir

Article type:
Research Article

Received: 2024/08/17
Reviewed: 2025/03/15
Accepted: 2025/04/30
Published Online: 2026/11/05
Pages: 515-544

Keywords:
Elementary Education
Pedagogical Content Competence
Professional Competence
Student-Teachers
Subject-Matter Competence

ABSTRACT

Background and Objectives: The present study aimed to evaluate the professional competencies of student-teachers majoring in Elementary Education based on the key dimensions of teacher competency. **Methods:** The study employed a concurrent parallel mixed-methods design. In the quantitative phase, a descriptive survey method was used, while in the qualitative phase, descriptive phenomenology was applied to explore the lived experiences of student-teachers. The research population consisted of 480 final-year student-teachers enrolled in the continuous undergraduate program in Elementary Education at Farhangian University of Markazi Province during the academic year 2021–2022. In the quantitative phase, 260 participants were selected through simple random sampling, and in the qualitative phase, participants were purposively selected until theoretical saturation was achieved. Data collection instruments included a researcher-made professional competencies questionnaire and semi-structured interviews. Quantitative data were analyzed using one-sample t-tests, and qualitative data were analyzed through thematic analysis. **Findings:** The results indicated that subject-matter knowledge, pedagogical knowledge, pedagogical content knowledge, and general knowledge competencies were at a relatively desirable level, and the mean of professional competencies was above the moderate threshold. Student-teachers at Shahid Bahonar Campus obtained higher overall competency scores than those at Zeinab Kobra Campus. Pedagogical content knowledge ranked highest, followed by subject-matter knowledge, pedagogical knowledge, and general knowledge dimensions. General knowledge demonstrated the lowest level of desirability. **Conclusion:** Farhangian University of Markazi Province has performed relatively well in fostering the professional competencies of student-teachers; however, revising the curriculum and educational content in accordance with the professional needs of teachers, societal developments, and the ecological requirements of different regions is essential.

Cite this Article: Seydi, M., & Mohammadi Jalali Farahani, M. (2026). Evaluating Professional Competencies of Undergraduate Student-Teachers in Elementary Education at Farhangian University: A Mixed-Methods Approach. *The Journal of Theory and Practice in Teachers Education*, *12*(22), 515-544. https://doi.org/10.48310/itt.2025.16862.986

© the authors
Publisher: Farhangian University

Homepage: https://itt.cfu.ac.ir/

Homepage: https://itt.cfu.ac.ir/

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Teacher education in Iran is grounded in the Fundamental Transformation Document of Education, which delegates the responsibility for teacher training to Farhangian University. Programs at this university are designed based on a competency-based approach aimed at developing the general and specialized competencies required by teachers (Namdari-Pejman, 2024). Strategy 31 of the Fundamental Transformation Document emphasizes enhancing the professional, specialized, and ethical qualifications of teachers, while Operational Objective 11, Solution 4, calls for establishing a teacher qualification evaluation system based on professional competencies.

Competency carries two principal meanings: first, the outputs or outcomes of education (competent performance); and second, the inputs or essential characteristics required to achieve competent performance (Hoffmann, 1999). Competency encompasses the knowledge, skills, and dispositions necessary for performing a task (Kiesler, 2023; Namdari-Pejman & Badeleh, 2026). Teacher competency refers to the comprehensive quality and ability of teachers in instructional practice and is a key factor in effective professional performance (Tan et al., 2025). Accordingly, teacher competencies include subject-matter knowledge, pedagogical knowledge, pedagogical content knowledge, and general knowledge (Farhangian University, 2016). The TPACK model (Mishra & Koehler, 2006) consists of content knowledge, pedagogical knowledge, and technological knowledge, along with their combined components.

Research Question(s)

The main question of this research in the quantitative phase is: At what level are the professional competencies of continuous undergraduate elementary education student-teachers at Farhangian University of Markazi Province based on the key dimensions of teacher competencies in the teacher education curriculum? The study also compared the competencies of student-teachers

at Shahid Bahonar and Zeinab Kobra Campuses. In the qualitative phase, the guiding question was: How do elementary education student-teachers at Farhangian University of Markazi Province describe their professional competencies?

Literature Review

Moradi et al. (2022) found that students' professional education includes professional missions, requirements, and performance. Ahmadipour et al. (2021) found that acquiring professional qualifications affects student-teachers' professional characteristics and is effective in changing the educational system. Koushki et al. (2020) concluded that the intended elementary curriculum needs revision, with technological mechanisms designed using online methods. Rezaei (2020) showed that professional competency indicators are essential in three domains: knowledge, attitude, and skill.

Issakova et al. (2021) highlighted teacher professional competency as a catalyst for continuous improvement, characterized by systematic analysis of educational realities and creative solutions to unforeseen problems. Daradkah (2020) found that graduating teachers were at a moderate level in technological knowledge and very good in content and pedagogical knowledge, but weak in integrating these three axes. Sucuoglu and Atamturk (2020) found a strong relationship between teachers' professional skills and attitudes toward physical education classes. Khan and Krell (2019) emphasized expanding teachers' individual characteristics. Kul et al. (2026) showed that competency-based curricula are internationally prominent and that addressing pedagogical content knowledge and technology in teacher education is crucial.

Methodology

The study employed a concurrent parallel mixed-methods design. The quantitative phase used a descriptive survey, while the qualitative phase applied Husserl's descriptive phenomenology. The population consisted of

Homepage: https://itt.cfu.ac.ir/

480 final-year student-teachers in the continuous undergraduate Elementary Education program at Farhangian University of Markazi Province (2021–2022). In the quantitative phase, 260 participants were selected through simple random sampling (200 females from Zeinab Kobra; 60 males from Shahid Bahonar). In the qualitative phase, participants were purposively selected until theoretical saturation. Instruments included a researcher-made professional competencies questionnaire and semi-structured interviews. Content validity was confirmed by five faculty members, and reliability was calculated using Cronbach's alpha (above 0.90). Quantitative data were analyzed using one-sample and independent-samples t-tests via SPSS 26; qualitative data were analyzed through thematic analysis using MAXQDA 12.

Homepage: https://itt.cfu.ac.ir/

Results

The results indicated that subject-matter, pedagogical, pedagogical content, and general knowledge competencies were at a relatively desirable level, with the mean of professional competencies above the moderate threshold. For subject-matter competency, female ($M = 4.39$, $t = 4.86$) and male ($M = 5.08$, $t = 6.72$) student-teachers scored significantly above moderate ($p < 0.0001$). For pedagogical content competency, female ($M = 4.53$, $t = 6.69$) and male ($M = 5.04$, $t = 6.81$) student-teachers scored significantly above moderate ($p < 0.0001$). For general competency, female ($M = 4.43$, $t = 5.60$) and male ($M = 5.06$, $t = 7.36$) student-teachers scored significantly above moderate ($p < 0.0001$). For pedagogical competency, female ($M = 4.57$, $t = 7.14$) and male ($M = 5.06$, $t = 6.67$) student-teachers scored significantly above moderate ($p < 0.0001$). Shahid Bahonar student-teachers obtained higher overall competency scores than Zeinab Kobra ($p < 0.05$). Pedagogical content knowledge ranked highest, followed by subject-matter knowledge, pedagogical knowledge, and general knowledge, which showed the lowest desirability.

In the qualitative phase, five axial codes were identified with 381 repetitions: pedagogical content competency (102), subject-matter

competency (100), pedagogical competency (74), general competency from general courses (65), and general competency from educational courses (40). The practicum course was the most influential, followed by lesson study, action research, and narrative research. Student-teachers criticized mathematics and science courses for being too theoretical, outdated, and lacking practical exercises, and called for more practical training in classroom management and more units for applied courses.

Discussion

The findings showed that subject-matter competency is above moderate and relatively desirable, with Shahid Bahonar outperforming Zeinab Kobra. Student-teachers consider subject-matter courses important in forming their professional competencies, confirming that subject-matter knowledge is a fundamental base of professional preparation. However, specialized knowledge alone is insufficient; it must be accompanied by the ability to transform knowledge into meaningful learning experiences. This aligns with the distinction between subject-matter knowledge and pedagogical content knowledge, the latter enabling teachers to make content comprehensible to learners (Boedeker et al., 2025; Ottogalli et al., 2024). Therefore, the curriculum should go beyond mere knowledge transmission and integrate it with understanding learning processes, diagnosing misconceptions, and selecting appropriate strategies.

Conclusion

Farhangian University of Markazi Province has performed relatively well in fostering professional competencies; however, revising the curriculum in accordance with teachers' professional needs, societal developments, and regional ecological requirements is essential. The curriculum should emphasize integrating subject-matter, pedagogical, and pedagogical content knowledge; expand practical learning through practicum, action research, and lesson study; reduce overlap in pedagogical courses; and link general courses more closely to elementary teachers' real needs. Providing equipment for

Homepage: https://itt.cfu.ac.ir/

specialized courses and enhancing academic interactions can also improve program quality. Future research should independently examine factors contributing to campus differences and measure the relationship between acquired competencies and actual classroom performance. Limitations include the restricted scope to two campuses and assessment at the reaction level, so results are not necessarily generalizable to all Farhangian University campuses. Subsequent studies with broader samples and complementary methods—performance tests, teaching observation, and evaluation by supervising professors—can provide more valid evidence regarding the realization of professional competencies.

Ethical Considerations

Adherence to Research Ethics Principles

The authors have observed ethical principles in conducting and publishing this scientific research, and this is confirmed by all of them.

Author Contributions

Data collection: Maryam Seydi; preparation of the research report: Maryam Seydi, Mojtaba Mohammadi Jalali Farahani; data analysis: Maryam Seydi.

Data Availability Statement

Data will be available upon request from the authors.

Declaration of Generative AI and AI-Assisted Technologies in the Writing Process

During the preparation of this work, the authors did not use any AI tools.

Conflict of Interest

The authors declare no conflict of interest.

Acknowledgements

The authors thank all participants in this study.

Funding

This research did not receive any specific grant from funding agencies in the public, commercial, or not-for-profit sectors.

Homepage: https://itt.cfu.ac.ir/

نظریه و عمل در تربیت معلمان

شاپا چاپی: ۲۶۴۵-۷۱۵۶
شاپا الکترونیکی: ۲۶۴۵-۷۷۱۷

ارزیابی شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجومعلمان دوره کارشناسی رشته آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان با رویکرد ترکیبی

مریم صیدی ✉[۱]، **و مجتبی محمدی جلالی فراهانی** [۲]

۱. *نویسنده مسئول*، گروه آموزش علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران. رایانامه: seydi@cfu.ac.ir

۲. گروه آموزشی مشاوره و روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران. رایانامه: m.mohamadijalali@cfu.ac.ir

چکیده

پیشینه و اهداف: پژوهش حاضر با هدف ارزیابی شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجومعلمان رشته آموزش ابتدایی بر اساس ابعاد کلیدی شایستگی معلمان انجام شد. **روش‌ها:** پژوهش با طرح ترکیبی همزمان از نوع موازی انجام شد. در بخش کمی، از روش توصیفی پیمایشی و در بخش کیفی، از پدیدارشناسی توصیفی برای بررسی تجارب زیسته دانشجومعلمان استفاده شد. جامعه پژوهش شامل ۴۸۰ دانشجومعلم سال آخر دوره کارشناسی پیوسته آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان استان مرکزی در سال تحصیلی ۱۴۰۱–۱۴۰۰ بود. در بخش کمی، ۲۶۰ نفر با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند و در بخش کیفی، مشارکت‌کنندگان به‌صورت هدفمند و تا دستیابی به اشباع نظری انتخاب شدند. ابزارهای گردآوری داده‌ها شامل پرسش‌نامه محقق‌ساخته شایستگی‌های حرفه‌ای و مصاحبه نیمه‌ساختاریافته بود. داده‌های کمی با آزمون تی تک‌نمونه‌ای و داده‌های کیفی با روش تحلیل مضمون تحلیل شدند. **یافته‌ها:** نتایج نشان داد شایستگی‌های دانش موضوعی، دانش تربیتی، دانش موضوعی-تربیتی و دانش عمومی در سطحی نسبتاً مطلوب قرار دارند و میانگین شایستگی‌های حرفه‌ای از حد متوسط بالاتر است. دانشجومعلمان پردیس شهید باهنر درمجموع شایستگی‌های بیشتری از دانشجومعلمان پردیس زینب کبری کسب کردند. شایستگی موضوعی-تربیتی بالاترین رتبه را داشت و پس‌ازآن، دانش موضوعی، دانش تربیتی و ابعاد دانش عمومی قرار گرفتند. دانش عمومی کمترین میزان مطلوبیت را نشان داد. **نتیجه‌گیری:** دانشگاه فرهنگیان استان مرکزی در پرورش شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجومعلمان عملکرد نسبتاً مطلوبی داشته است؛ بااین‌حال، بازنگری برنامه درسی و محتوای آموزشی متناسب با نیازهای حرفه‌ای معلمان، تحولات جامعه و اقتضائات بوم‌شناختی مناطق ضروری است.

نوع مقاله: پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۵/۲۷
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۱۲/۲۵
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۲/۱۰
تاریخ انتشار آنلاین: ۱۴۰۵/۰۸/۱۵
شماره صفحات: ۵۱۵-۵۴۴

واژه‌های کلیدی:
دانشجومعلم
شایستگی موضوعی
شایستگی تربیتی
شایستگی حرفه‌ای
شایستگی عمومی.

استناد به این مقاله: صیدی، مریم، و محمدی جلالی فراهانی، مجتبی. (۱۴۰۵). ارزیابی شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجومعلمان دوره کارشناسی رشته آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان با رویکرد ترکیبی. *نظریه و عمل در تربیت معلمان*، ۱۲(۲۲)، ۵۱۵-۵۴۴. https://doi.org/10.48310/itt.2025.16862.986

© نویسندگان

ناشر: دانشگاه فرهنگیان

مقدمه

تربیت معلم در جمهوری اسلامی ایران بر پایه اسناد بالادستی، به‌ویژه سند تحول بنیادین آموزش‌وپرورش، استوار است. بر اساس این اسناد، مسئولیت آموزش‌وپرورش معلمان به دانشگاه فرهنگیان واگذار شده است. برنامه‌های تربیت معلم در این دانشگاه مبتنی بر رویکرد شایستگی‌محور طراحی شده‌اند که هدف آن توسعه شایستگی‌های عمومی و تخصصی موردنیاز معلمان از طریق چارچوب‌های آموزشی مناسب است (نامداری پژمان، ۱۴۰۳). در راستای تحقق اهداف سند تحول بنیادین آموزش‌وپرورش (۱۳۹۰)، راهبرد ۳۱ این سند بر ضرورت ارتقای صلاحیت‌های حرفه‌ای، تخصصی و اخلاقی معلمان برای استقرار نظام مدیریت منابع انسانی اثربخش تأکید می‌کند. همچنین، در هدف عملیاتی ۱۱، راهکار ۴، ایجاد نظام ارزیابی صلاحیت معلمان مبتنی بر شایستگی‌های حرفه‌ای متناسب با مبانی و اهداف سند تحول بنیادین موردتوجه قرار گرفته است.

شایستگی به‌عنوان مفهومی کلیدی در تربیت معلم، دو معنای اصلی دارد: نخست، به خروجی‌ها یا نتایج آموزش، یعنی عملکرد شایسته، اشاره دارد؛ و دوم، به ورودی‌ها یا ویژگی‌های اساسی موردنیاز فرد برای دستیابی به عملکرد شایسته مربوط می‌شود. این تعاریف در توصیف شایستگی‌های فردی و سازمانی به کار می‌روند (Hoffmann, 1999). بر اساس پژوهش‌های مرتبط، شایستگی شامل دانش، مهارت‌ها و تمایلات لازم برای انجام یک وظیفه است (Kiesler, 2023; Namdari-Pejman & Badeleh, 2026).

سند تحول بنیادین آموزش‌وپرورش، تربیت معلمان دارای شایستگی‌های عمومی، تخصصی و حرفه‌ای را به‌عنوان یکی از راهبردهای اصلی وزارت آموزش‌وپرورش تعیین کرده است. این امر ازآن‌جهت حائز اهمیت است که معلمان به‌عنوان عناصر کلیدی نظام آموزشی، نقش تعیین‌کننده‌ای در کیفیت فرایند یاددهی-یادگیری دارند. صلاحیت حرفه‌ای، کارآمدی، علاقه‌مندی و تسلط حرفه‌ای معلمان به‌طور مستقیم بر اثربخشی این فرایند تأثیر می‌گذارد (محبی و همکاران، ۱۴۰۱).

شایستگی معلم به کیفیت و توانایی جامع معلمان در آموزش و عمل تدریس اشاره دارد و عاملی کلیدی برای انجام مؤثر وظایف حرفه‌ای آن‌ها محسوب می‌شود (Tan et al., 2025)،

Homepage: https://itt.cfu.ac.ir/

براین‌اساس، شایستگی‌های معلمان شامل شایستگی‌های معطوف به دانش موضوعی[1]، دانش تربیتی[2]، دانش تربیتی-موضوعی[3] و دانش عمومی[4] است (دانشگاه فرهنگیان، ۱۳۹۵). مدل دانش موضوعی-تربیتی-فناوری[5] که توسط میشرا و کهلر (Mishra & Koehler, 2006) ارائه‌شده، از سه مؤلفه اصلی تشکیل شده است: دانش محتوا (موضوعی)، دانش پداگوژی (تربیتی) و دانش فناوری[6]. این مدل همچنین شامل مؤلفه‌های ترکیبی مانند دانش محتوای آموزشی، دانش محتوای فناورانه و دانش آموزشی فناوری است. مطالعات متعددی در زمینه شناسایی و اندازه‌گیری دانش موضوعی-تربیتی-فناوری انجام شده‌اند که ازجمله آن‌ها می‌توان به پژوهش‌هایی اشاره کرد (Weidlich & Kalz, 2026; Ottogalli et al., 2024; Ning et al., 2022). این مطالعات منجر به توسعه ابزارهای مختلفی مانند پرسش‌نامه‌ها و نظرسنجی‌ها برای سنجش دانش موضوعی-تربیتی-فناوری شده‌اند (Setiyawan et al., 2025; Kadluba et al., 2025).

برای تحقق شایستگی‌های حرفه‌ای معلمان، برنامه‌های درسی دانشگاه فرهنگیان به‌گونه‌ای طراحی شده‌اند که شایستگی‌های کلیدی و اساسی را در قالب دروس مختلف پوشش دهند. این دروس شامل دروس عمومی (ناظر بر شایستگی عمومی)، دروس تربیتی (ناظر بر شایستگی تربیتی)، دروس تخصصی (ناظر بر شایستگی موضوعی) و دروس تربیتی موضوعی (ناظر بر شایستگی تربیتی-موضوعی) هستند (دانشگاه فرهنگیان، ۱۳۹۵). بااین‌حال، برخی تحقیقات نشان داده‌اند که فاصله‌ای بین اهداف و شایستگی‌های قصدشده و شایستگی‌های کسب‌شده توسط دانشجومعلمان وجود دارد (Purabdollah et al., 2024; Alan & Güven, 2022). این موضوع اهمیت ارزیابی شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجومعلمان را بیش‌ازپیش آشکار می‌سازد.

اثربخشی هر نظام آموزشی به‌طور مستقیم با مهارت‌ها و صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان آن مرتبط است. مطالعات متعدد نشان داده‌اند که شایستگی‌های حرفه‌ای معلمان نقش کلیدی در بهبود پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان ایفا می‌کنند. بااین‌حال، تحقیقاتی مانند محبی و همکاران (۱۴۰۱)، امین بیدختی و همکاران (۱۴۰۱) نشان می‌دهند که بسیاری از معلمان فاقد صلاحیت‌ها

1. Content Knowledge (CK)
2. Pedagogical Knowledge (PK)
3. Pedagogical Content Knowledge (PCK)
4. General Knowledge (GK)
5. Technological Pedagogical Content Knowledge (TPACK)
6. Technological Knowledge (TK)

و مهارت‌های لازم هستند. به‌طور خاص، مطالعه فلاح و همکاران (۱۳۹۴) شکاف قابل‌توجهی بین صلاحیت‌های فعلی معلمان و شایستگی‌های ایده‌آل شناسایی کرده است. این مطالعه نقاط ضعف معلمان را در حوزه‌هایی مانند ادغام فناوری، توسعه حرفه‌ای، پیشرفت فکری و روش‌های آموزشی برجسته ساخته است.

با توجه به پیچیدگی و تنوع ابعاد شایستگی‌های معلمان، این پژوهش بر ابعاد کلیدی شایستگی‌های دانشجویان معلمان رشته آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان استان مرکزی متمرکز شده است. سؤال اصلی این پژوهش در بخش کمی عبارت است از: شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجویان معلمان رشته آموزش ابتدایی کارشناسی پیوسته دانشگاه فرهنگیان استان مرکزی بر اساس ابعاد کلیدی شایستگی‌های معلمان در برنامه درسی تربیت معلم در چه سطحی قرار دارد؟

پیشینه پژوهش

بررسی پیشینه پژوهش ابعاد مختلفی را آشکار ساخت. Moradi et al. (2022) در پژوهشی که به بررسی ابعاد و مؤلفه‌های تربیت حرفه‌ای دانشجویان دانشگاه فرهنگیان بر اساس مبانی معرفت‌شناختی تعلیم‌وتربیت پرداختند؛ دریافتند که تربیت حرفه‌ای دانشجویان شامل رسالت‌های حرفه‌ای، بایسته‌های حرفه‌ای و عملکرد حرفه‌ای است. احمدعلی‌پور و همکاران (Ahmadipour et al., 2021) به بررسی الگوی صلاحیت‌های حرفه‌ای دانشجومعلمان دانشگاه فرهنگیان استان بوشهر پرداختند و دریافتند که کسب صلاحیت حرفه‌ای بر مفاهیم صلاحیت حرفه‌ای بر ویژگی‌های حرفه‌ای دانشجومعلمان تأثیر دارد و همچنین صلاحیت حرفه‌ای در تغییر نظام آموزشی مؤثر است. کوشکی و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی به بررسی وضعیت موجود برنامه درسی قصدشده آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان از منظر دانش فناوری پرداختند و دریافتند برنامه درسی قصد شده آموزش ابتدایی نیاز به تجدیدنظر دارد و سازوکارهای فناورانه با استفاده از شیوه آنلاین با قابلیت‌های تدریس، ارزشیابی و دانش فناوری طراحی شوند. رضایی (۱۳۹۹) در پژوهش خود به بررسی شاخص‌های شایستگی حرفه‌ای معلمان در سند تحول بنیادین آموزش‌وپرورش کشور پرداخته و نتایج نشان داد که شاخص‌های شایستگی حرفه‌ای معلمان در سه حیطه دانش، نگرش و مهارت ضروری است.

Issakova et al. (2021) نقش شایستگی حرفه‌ای معلم را به‌عنوان یک کاتالیزور برای افزایش مستمر در تحقیقات آنها برجسته کردند. این شایستگی با توانایی تجزیه‌وتحلیل

Homepage: https://itt.cfu.ac.ir/

سیستماتیک واقعیت‌های آموزشی و اجرای پاسخ‌های سازمان‌یافته به سناریوهای آموزشی مختلف مشخص می‌شود. علاوه بر این، شامل ظرفیت ایجاد راه‌حل‌های خلاقانه برای مسائل آموزشی پیش‌بینی‌نشده و خاص، و همچنین تمایل شدید به تفکر حرفه‌ای و پایبندی به مجموعه‌ای از ارزش‌ها و اولویت‌های حرفه‌ای و اخلاقی است. همچنین، پژوهش Daradkah (2020) نشان داد که معلمان فارغ‌التحصیل از دانشگاه تربیت معلم ازنظر دانش فناوری در سطح متوسط و ازنظر دانش محتوا و دانش پداگوژی در سطح بسیار خوب ارزیابی شده‌اند، اما ضعف آنها در تلفیق این سه محور و ادغام آنها برای تدریس و آموزش در مدارس وجود دارد. Sucuoglu & Atamturk (2020) نیز در پژوهش خود به وجود رابطه شدیدی بین مهارت‌های حرفه‌ای معلمان و نگرش شرکت‌کنندگان نسبت به کلاس‌های آموزش ورزش اشاره کرده‌اند. پژوهش‌های دیگر نیز نشان داده‌اند که شایستگی معلمان باید افزایش یابد و باید به گسترش ویژگی‌های فردی معلمان توجه شود (Khan & Krell, 2019). همچنین، پژوهش Kul et al (2026) نشان داد که برنامه‌های درسی مبتنی بر شایستگی معلم در سطح بین‌المللی مطرح شده است و ضرورت پرداختن به دانش محتوای پداگوژی و فناوری در تربیت معلم بسیار مهم است. درنهایت نشان داد که دانش محتوای پداگوژی و فناوری می‌تواند در بهبود یاددهی-یادگیری دانش‌آموزان تأثیر مثبتی داشته باشد.

روش

در راستای ارزشیابی دستاوردهای یادگیری دانشجومعلمان رشته آموزش ابتدایی بر اساس اهداف برنامه درسی رسمی دوره ابتدایی نظام آموزش‌وپرورش جمهوری اسلامی ایران، طرح ترکیبی[1]، از نوع هم‌زمان موازی به‌عنوان راهبرد پژوهش استفاده شد. از این مدل زمانی می‌شود که دو طرح تحقیق کمی و کیفی به کمک هم و با تبیین بخش‌های آشکار یک پدیده و کشف مضامین پنهان آن به شناسایی آن پدیده کمک نمایند.

باتوجه‌به هدف پژوهش در بخش کمی جهت ارزیابی صلاحیت‌های دانشجومعلمان رشته آموزش ابتدایی بر اساس ابعاد کلیدی صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان مطابق با برنامه درسی تربیت معلم از روش توصیفی از نوع پیمایشی استفاده شد. جامعه آماری در این بخش شامل دانشجویان سال آخر دوره کارشناسی پیوسته رشته آموزش ابتدایی در دانشگاه فرهنگیان استان مرکزی که

1. Mixed Method

در سال ۱۴۰۱-۱۴۰۰ فارغ‌التحصیل شده بودند. به‌طوری‌که تعداد دانشجومعلمان دختر ۴۲۰ نفر و تعداد دانشجومعلمان پسر ۶۰ نفر بودند. ابزار پژوهش در بخش کمی، پرسش‌نامه محقق‌ساخته صلاحیت‌های حرفه‌ای بود. جهت بررسی روایی محتوایی پرسش‌نامه از نظرات ۵ نفر از اعضای هیئت‌علمی صاحب‌نظر در این زمینه استفاده شد. متخصصان در زمینه سطح دشواری، سطح ابهام (احتمال وجود برداشت‌های اشتباه از عبارات و یا وجود نارسایی معنای کلمات) رعایت دستور زبان فارسی، استفاده از کلمات مناسب و قرارگیری کلمات در جای مناسب خود، پرسش‌نامه را مورد تأیید قرار دادند و برای محاسبه پایایی آن، از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. ازآنجاکه ضرایب بالای ۰/۹۰ بود نشان‌دهنده پایایی قابل‌قبول است. برای پاسخ به سؤالات پژوهش از آزمون t تک نمونه‌ای و t مستقل استفاده شد. نرم‌افزار مورداستفاده در این بخش SPSS 26 است.

روش بخش کیفی، پدیدارشناسی توصیفی هوسرل بود. این بخش، شرکت‌کنندگان بالقوه پژوهش را به‌عنوان دانشجویان سال آخر ثبت‌نام‌شده در دوره کارشناسی پیوسته آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان معرفی می‌کند. یک رویکرد انتخاب هدفمند، با استفاده از روش نمونه‌گیری متمرکز بر افراد عادی، در کنار مفهوم اشباع داده‌های نظری برای تعیین تعداد شرکت‌کنندگان نهایی، استفاده شد. برای کشف تجربیات زیسته دانشجویان، مصاحبه‌های چهره‌به‌چهره بدون ساختار یا نیمه‌ساختاریافته انجام شد. پژوهشگر با مصاحبه‌شوندگان ارتباط برقرار کرد و جلسات را هماهنگ کرد که بین ۲۰ تا ۶۰ دقیقه طول کشید. مهم است که تأکید شود که مصاحبه‌ها تا رسیدن به نقطه اشباع نظری ادامه داشت. برای اطمینان از اعتبار داده‌های جمع‌آوری‌شده در این بخش، معیارهای تأییدپذیری و مقبولیت با ترکیب روش‌های همسویی و خود انعکاسی محقق در طول مراحل جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها اعمال شد. همچنین مطابقت بین مصاحبه‌ها با چارچوب نظری و پژوهشی برقرار شد. پایایی چارچوب توسعه‌یافته با استفاده از معیارهای تعیین‌شده Creswell & Clark (2017) با یک روش راهنما برای تسهیل فرآیند مصاحبه مورد ارزیابی قرار گرفت.

یافته‌ها

سؤال اول. شایستگی موضوعی یا علمی، دانشجومعلمان رشته آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان استان مرکزی، بر اساس ابعاد کلیدی شایستگی در برنامه درسی تربیت معلم به چه میزان

Homepage: https://itt.cfu.ac.ir/

است؟

باتوجه‌به اینکه نمرات پاسخ‌دهی به سؤالات بر اساس طیف لیکرت ۷ گزینه‌ای با نمرات ۱ تا ۷ هست. نمره میانگین به‌عنوان نمره معیار (حد متوسط) برابر ۴ در نظر گرفته شده است. به‌طوری‌که اگر میانگین نمرات بالاتر از ۴ باشد نشان‌دهنده میزان شایستگی علمی مطلوب (بیشتر از حد متوسط) و درصورتی‌که کمتر از ۴ باشد بیانگر میزان شایستگی علمی نامطلوب (کمتر از حد متوسط) است. نتایج مرتبط با این سؤال در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۲. آزمون t تک نمونه‌ای جهت بررسی میزان شایستگی موضوعی یا شایستگی علمی دانشجومعلمان رشته آموزش ابتدایی

گروه	مقدار آزمون = ۴					
	تعداد	میانگین	انحراف معیار	آماره t	درجه آزادی	سطح معنی دار
دانشجومعلمان دختر (زینب کبری)	۲۰۰	۴/۳۹	۱/۲۵	۴/۸۶	۱۹۹	۰/۰۰۰۱
دانشجومعلمان پسر (شهید باهنر)	۶۰	۵/۰۸	۱/۲۵	۶/۷۲	۵۹	۰/۰۰۰۱
کل دانشجومعلمان	۲۶۰	۴/۵۵	۱/۱۹	۷/۴۲	۲۵۹	۰/۰۰۰۱

نتایج حاصل از جدول ۱. نشان می‌دهد که میزان شایستگی موضوعی یا علمی معلمان دختر با میانگین ۴/۳۹ و آماره t=۴/۸۶ تفاوت معنی‌داری با مقدار آزمون ۴ (سطح متوسط) دارد و ازآنجاکه مقدار میانگین بیشتر از ۴ است؛ لذا میزان شایستگی موضوعی یا علمی دانشجومعلمان دختر بالاتر از حد متوسط است. همچنین میزان شایستگی موضوعی یا علمی معلمان پسر با میانگین ۵/۰۸ و آماره t=۶/۷۲ تفاوت معنی‌داری با مقدار آزمون ۴ (سطح متوسط) دارد و ازآنجاکه مقدار میانگین بیشتر از ۴ است لذا میزان شایستگی موضوعی یا علمی دانشجومعلمان پسر بالاتر از حد متوسط است. درنهایت میزان شایستگی موضوعی یا علمی کل دانشجومعلمان با میانگین ۴/۵۵ و آماره t=۷/۴۲ تفاوت معنی‌داری با مقدار آزمون ۴ (سطح متوسط) دارد و ازآنجاکه مقدار میانگین بیشتر از ۴ است؛ لذا میزان شایستگی موضوعی یا علمی کل دانشجومعلمان بالاتر از حد متوسط است.

سؤال دوم. شایستگی موضوعی – تربیتی، دانشجومعلمان رشته آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان استان مرکزی، بر اساس ابعاد کلیدی شایستگی در برنامه درسی تربیت معلم به چه میزان است؟

باتوجه‌به اینکه نمرات پاسخ‌دهی به سؤالات بین ۱ تا ۷ هستند؛ و نمره ۴ میزان متوسط

پاسخ‌دهی است لذا اگر میانگین نمرات بالاتر از ۴ باشد نشان‌دهنده میزان شایستگی موضوعی - تربیتی مطلوب (بیشتر از حد متوسط) و در صورتی‌که کمتر از ۴ باشد بیانگر میزان شایستگی موضوعی- تربیتی نامطلوب (کمتر از حد متوسط) است. نتایج مرتبط با این سؤال در جدول ۲. ارائه شده است.

جدول ۲. آزمون t تک نمونه‌ای جهت بررسی میزان شایستگی موضوعی - تربیتی دانشجومعلمان رشته آموزش ابتدایی

گروه	مقدار آزمون = ۴					
	تعداد	میانگین	انحراف معیار	آماره t	درجه آزادی	سطح معنی دار
دانشجومعلمان دختر (زینب کبری)	۲۰۰	۴/۵۳	۱/۱۳	۶/۶۹	۱۹۹	۰/۰۰۰۱
دانشجومعلمان پسر (شهید باهنر)	۶۰	۵/۰۴	۱/۱۹	۶/۸۱	۵۹	۰/۰۰۰۱
کل دانشجومعلمان	۲۶۰	۴/۶۵	۱/۱۶	۹/۰۶	۲۵۹	۰/۰۰۰۱

نتایج حاصل از جدول ۳ نشان می‌دهد که میزان شایستگی موضوعی – تربیتی معلمان دختر با میانگین ۴/۵۳ و آماره t=۶/۶۹ تفاوت معنی‌داری با مقدار آزمون ۴ (سطح متوسط) دارد و ازآنجاکه مقدار میانگین بیشتر از ۴ است بیانگر وضعیت مطلوب میزان شایستگی موضوعی – تربیتی دانشجومعلمان دختر است. همچنین میزان شایستگی موضوعی – تربیتی معلمان پسر با میانگین ۵/۰۴ و آماره t=۶/۸۱ تفاوت معنی‌داری با مقدار آزمون ۴ (سطح متوسط) دارد و ازآنجاکه مقدار میانگین بیشتر از ۴ است؛ لذا میزان شایستگی موضوعی – تربیتی دانشجومعلمان پسر بالاتر از حد متوسط است. درنهایت میزان شایستگی موضوعی – تربیتی کل دانشجومعلمان با میانگین ۴/۶۵ و آماره t=۹/۰۶ تفاوت معنی‌داری با مقدار آزمون ۴ (سطح متوسط) دارد و ازآنجاکه مقدار میانگین بیشتر از ۴ است لذا میزان شایستگی موضوعی – تربیتی کل دانشجومعلمان بالاتر از حد متوسط است.

سؤال سوم. شایستگی عمومی (GK)، دانشجومعلمان رشته آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان استان مرکزی، بر اساس ابعاد کلیدی شایستگی در برنامه درسی تربیت معلم به چه میزان است؟

باتوجه‌به اینکه نمرات پاسخ‌دهی به سؤالات بین ۱ تا ۷ هستند و نمره ۴ میزان متوسط پاسخ‌دهی است؛ لذا اگر میانگین نمرات بالاتر از ۴ باشد نشان‌دهنده میزان شایستگی عمومی

Homepage: https://itt.cfu.ac.ir/

مطلوب (بیشتر از حد متوسط) و در صورتی‌که کمتر از ۴ باشد بیانگر میزان شایستگی عمومی نامطلوب (کمتر از حد متوسط) است. نتایج مرتبط با این سؤال در جدول ۳. ارائه شده است.

جدول ۳. آزمون t تک نمونه‌ای جهت بررسی میزان شایستگی عمومی دانشجومعلمان رشته آموزش ابتدایی

گروه	مقدار آزمون = ۴					
	تعداد	میانگین	انحراف معیار	آماره t	درجه آزادی	سطح معنی دار
دانشجومعلمان دختر (زینب کبری)	۲۰۰	۴/۴۳	۱/۰۹	۵/۶۰	۱۹۹	۰/۰۰۰۱
دانشجومعلمان پسر (شهید باهنر)	۶۰	۵/۰۶	۱/۱۲	۷/۳۶	۵۹	۰/۰۰۰۱
کل دانشجومعلمان	۲۶۰	۴/۵۸	۱/۱۳	۸/۲۵	۲۵۹	۰/۰۰۰۱

نتایج حاصل از جدول ۳، نشان می‌دهد که میزان شایستگی عمومی معلمان دختر با میانگین ۴/۴۳ و آماره t=۵/۶۰ تفاوت معنی‌داری با مقدار آزمون ۴ (سطح متوسط) دارد و ازآنجاکه مقدار میانگین بیشتر از ۴ است؛ لذا میزان شایستگی عمومی دانشجومعلمان دختر بالاتر از حد متوسط است. همچنین میزان شایستگی عمومی معلمان پسر با میانگین ۵/۰۶ و آماره t=۷/۳۶ تفاوت معنی‌داری با مقدار آزمون ۴ (سطح متوسط) دارد و ازآنجاکه مقدار میانگین بیشتر از ۴ است لذا میزان شایستگی عمومی دانشجومعلمان پسر بالاتر از حد متوسط است. درنهایت میزان شایستگی عمومی کل دانشجومعلمان با میانگین ۴/۵۸ و آماره t=۸/۲۵ تفاوت معنی‌داری با مقدار آزمون ۴ (سطح متوسط) دارد و ازآنجاکه مقدار میانگین بیشتر از ۴ است؛ لذا میزان شایستگی عمومی کل دانشجومعلمان بالاتر از حد متوسط است.

سؤال چهارم. شایستگی تربیتی، دانشجومعلمان رشته آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان استان مرکزی، بر اساس ابعاد کلیدی شایستگی در برنامه درسی تربیت معلم به چه میزان است؟

به‌منظور بررسی میزان شایستگی تربیتی دانشجومعلمان رشته آموزش ابتدایی دوره کارشناسی پیوسته دانشگاه فرهنگیان استان مرکزی، بر اساس ابعاد کلیدی شایستگی در برنامه درسی تربیت معلم باتوجه‌به اینکه نمرات پاسخ‌دهی به سؤالات بین ۱ تا ۷ هستند و نمره ۴ میزان متوسط پاسخ‌دهی است؛ لذا اگر میانگین نمرات بالاتر از ۴ باشد نشان‌دهنده میزان شایستگی تربیتی مطلوب (بیشتر از حد متوسط) و در صورتی‌که کمتر از ۴ باشد بیانگر میزان شایستگی تربیتی نامطلوب (کمتر از حد متوسط) است. نتایج مرتبط با این سؤال در جدول ۴. ارائه شده است.

جدول ۴. آزمون t تک نمونه‌ای جهت بررسی میزان شایستگی تربیتی دانشجومعلمان رشته آموزش ابتدایی

گروه	مقدار آزمون = ۴					
	تعداد	میانگین	انحراف معیار	آماره t	درجه آزادی	سطح معنی دار
دانشجومعلمان دختر (زینب کبری)	۲۰۰	۴/۵۷	۱/۱۳	۷/۱۴	۱۹۹	۰/۰۰۰۱
دانشجومعلمان پسر (شهید باهنر)	۶۰	۵/۰۶	۱/۲۳	۶/۶۷	۵۹	۰/۰۰۰۱
کل دانشجومعلمان	۲۶۰	۴/۶۸	۱/۱۷	۹/۴۲	۲۵۹	۰/۰۰۰۱

نتایج حاصل از جدول ۴. نشان می‌دهد که میزان شایستگی تربیتی معلمان دختر با میانگین ۴/۵۷ و آماره t=۷/۱۴ تفاوت معنی‌داری با مقدار آزمون ۴ (سطح متوسط) دارد و ازآنجاکه مقدار میانگین بیشتر از ۴ است؛ لذا میزان شایستگی موضوعی – تربیتی دانشجومعلمان دختر بالاتر از حد متوسط است. همچنین میزان شایستگی تربیتی معلمان پسر با میانگین ۵/۰۴ و آماره t=۶/۶۷ تفاوت معنی‌داری با مقدار آزمون ۴ (سطح متوسط) دارد و ازآنجاکه مقدار میانگین بیشتر از ۴ است لذا میزان شایستگی تربیتی دانشجومعلمان پسر بالاتر از حد متوسط است. درنهایت میزان شایستگی تربیتی کل دانشجومعلمان با میانگین ۴/۶۸ و آماره t=۹/۴۲ تفاوت معنی‌داری با مقدار آزمون ۴ (سطح متوسط) دارد و ازآنجاکه مقدار میانگین بیشتر از ۴ است؛ لذا میزان شایستگی تربیتی کل دانشجومعلمان بالاتر از حد متوسط است.

به‌منظور مقایسه شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجومعلمان دوره کارشناسی پیوسته پردیس شهید باهنر و زینب کبری و ابعاد آن، آزمون تی گروه‌های مستقل انجام شد که نتایج آن در جدول ۵. ارائه شده است.

Homepage: https://itt.cfu.ac.ir/

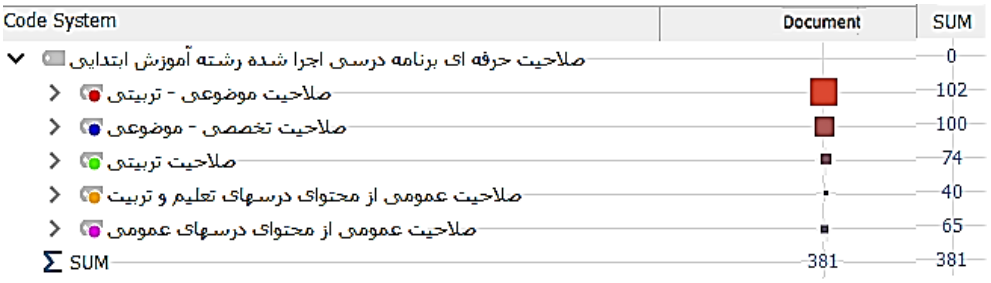
جدول ۵. آزمون t مستقل جهت مقایسه میزان شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجومعلمان رشته آموزش ابتدایی

ابعاد شایستگی	پردیس	تعداد	میانگین	انحراف معیار	آماره t	درجه آزادی	سطح معنی دار
شایستگی موضوعی یا علمی	زینب کبری	۲۰۰	۴/۳۹	۱/۱۲	۴/۱۰۶	۲۵۸	۰/۰۰۰۱
	شهید باهنر	۶۰	۵/۰۸	۱/۲۵			
شایستگی موضوعی - تربیتی	زینب کبری	۲۰۰	۴/۵۳	۱/۱۳	۳/۰۴۴	۲۵۸	۰/۰۰۳
	شهید باهنر	۶۰	۵/۰۴	۱/۷۹			
شایستگی عمومی	زینب کبری	۲۰۰	۴/۴۳	۱/۱۰	۳/۸۷۷	۲۵۸	۰/۰۰۰۱
	شهید باهنر	۶۰	۵/۰۶	۱/۱۲			
شایستگی تربیتی	زینب کبری	۲۰۰	۴/۵۷	۱/۱۳	۲/۸۹۴	۲۵۸	۰/۰۰۰۱
	شهید باهنر	۶۰	۵/۰۶	۱/۲۳			
شایستگی حرفه‌ای	زینب کبری	۲۰۰	۴/۴۶	۱/۰۸	۳/۶۹۶	۲۵۸	۰/۰۰۰۱
	شهید باهنر	۶۰	۵/۰۶	۱/۱۶			

بر اساس نتایج مندرج در جدول ۵، شایستگی حرفه‌ای و تمامی ابعاد آن در بین دانشجومعلمان پردیس شهید باهنر تفاوت معنی‌داری با پردیس زینب کبری دارد (۰/۰۵> معناداری) به‌طوری‌که میانگین شایستگی در بین دانشجومعلمان شهید باهنر بیش از زینب کبری بوده است.

در بخش کیفی در پاسخ به سؤال «دانشجومعلمان رشته آموزش ابتدایی کارشناسی پیوسته دانشگاه فرهنگیان استان مرکزی شایستگی‌های حرفه‌ای خود را چگونه توصیف می‌کنند؟» نتایج به شرح زیر بود.

در این بخش به ارائه نتایج مربوط به تحلیل مضمون دیدگاه دانشجویان فارغ‌التحصیل زینب کبری و شهید باهنر ورودی ۱۳۹۷ در خصوص ارزیابی برنامه درسی اجراشده رشته آموزش ابتدایی پرداخته شده است. برای تجزیه‌وتحلیل داده‌ها، از شیوه‌های کدگذاری اولیه و مضمون بندی استفاده گردید. در مرحله اول تکنیک تحلیل مضمون مفهوم‌سازی و هم‌چنین مقوله‌پردازی، انجام گرفت. پس‌ازاین مرحله، به کشف مقوله‌ها پرداخته شد تا مفاهیم مشخص‌شده را ذیل آن‌ها قرار گیرد. مرحله دوم به ایجاد کدهای اولیه پرداخته شد؛ در مرحله سوم تکنیک تحلیل مضمون که جستجوی کدهای گزینشی نام دارد؛ به دسته‌بندی کدهای مختلف در قالب مضامین پایه و بعد مضامین سازمان دهنده پرداخته شد. خروجی حاصل از تحلیل مصاحبه‌ها به کمک نرم‌افزار مکس‌کیودا ۱۲ کدگذاری شد (شکل ۱).

شکل ۱. فراوانی کدهای محوری صلاحیت حرفه‌ای کسب‌شده فارغ‌التحصیلان رشته آموزش ابتدایی استان مرکزی

در شکل ۱. ماتریس کدهای محوری صلاحیت حرفه‌ای کسب‌شده فارغ‌التحصیلان رشته آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان استان مرکزی ورودی ۱۳۹۷ به‌صورت گرافیکی آمده است. مجموعاً ۵ کد محوری با ۳۸۱ تکرار یا فراوانی در نرم‌افزار مکس کیودا شناسایی شد. بیشترین صلاحیت حرفه‌ای کسب‌شده ازنظر دانشجویان فارغ‌التحصیل رشته آموزش ابتدایی ورودی ۹۷ به شرح زیر است:

بیشترین صلاحیت کسب‌شده توسط فارغ‌التحصیلان با استفاده از صلاحیت موضوعی- تربیتی با ۱۰۲ تکرار کسب شده است. برای این کد محوری ۱۱ زیر مقوله شناسایی شد که به ترتیب «کاربردی و مفیدبودن کارورزی به دلیل آشنایی با محیط واقعی آموزش» با بیشترین فراوانی (۱۶ تکرار)، سپس «آشنایی با درس‌پژوهی- اقدام‌پژوهی و روایت‌پژوهی» (۱۵ تکرار) و همچنین «توانایی به‌کارگیری انواع فناوری‌های دیجیتال» (۱۵ تکرار)، «آشنایی با تحلیل محتوا و توانایی تولید محتوا متناسب با درس» (۱۰ تکرار) و همچنین «آشنایی با مفاهیم تخصصی در طراحی واحد یادگیری» (۱۰ تکرار)، «آشنایی با ارزشیابی توصیفی و چگونگی اجرای آن» (۹ تکرار)، «آشنایی با درس طراحی آموزش و توانایی استفاده از آن» (۷ تکرار) و همچنین «اطلاعات و شناخت مناسب از راهبردهای تدریس در آموزش ابتدایی» (۷ تکرار)، «آشنایی با برنامه‌ریزی درسی و توانایی تحلیل و برنامه‌ریزی کتب» (۶ تکرار)، «اطلاعات و شناخت مناسب از واحد روان‌شناسی بازی» (۵ تکرار) و «اطلاعات و شناخت مناسب از واحد برنامه‌ریزی فعالیت‌های مکمل» (۲ تکرار) بود. مهم‌ترین واحدی که از دیدگاه دانشجومعلمان فارغ‌التحصیل بیشترین تأثیر را در صلاحیت حرفه‌ای آنها داشته است درس کارورزی است.

Homepage: https://itt.cfu.ac.ir/

برای مضمون سازمان‌دهنده صلاحیت تخصصی - موضوعی با ۱۰۰ تکرار، ۲۰ زیر مقوله شناسایی شد که به ترتیب بیشترین فراوانی شامل «آشنایی و شناخت مناسب از دانش نظری و عملی اختلالات یادگیری» و سپس «اطلاعات و شناخت مناسب از آموزش در کلاس‌های چندپایه» (۱۲ تکرار)، «اطلاعات و شناخت مناسب از تدریس در حوزه فارسی» و «اطلاعات و شناخت مناسب از تدریس در حوزه هنر و توانایی رفع نیازها» (۱۰ تکرار)، «اطلاعات و شناخت مناسب از مطالعات اجتماعی» (۶ تکرار)، «اطلاعات و شناخت مناسب از تدریس در حوزه دینی»، «اطلاعات و شناخت مناسب از تدریس در حوزه ریاضی» و «آشنایی با ادبیات کودک و نوجوان و نقد و بررسی آن» (۵ تکرار)، «اطلاعات و شناخت مناسب در برخورد با کودکان با نیازهای ویژه» و «اطلاعات و شناخت مناسب از تدریس در حوزه علوم» (۴ تکرار)، «اطلاعات و شناخت مناسب از تدریس در حوزه تربیت‌بدنی» و «توانایی به‌کارگیری روش‌های تحقیق و آمار برای حل مسائل تخصصی» و «اطلاعات و شناخت مناسب از تدریس در حوزه مطالعات اجتماعی» و «آشنایی با مراحل رشد شناختی- اجتماعی - اخلاقی و عاطفی کودکان» و «اطلاعات و شناخت مناسب از تدریس در حوزه زبان تخصصی» و «اطلاعات و شناخت مناسب از مبانی ریاضی» و «اطلاعات و شناخت مناسب از مبانی علوم» (۳ تکرار) و «اطلاعات و شناخت مناسب از تدریس در حوزه هدیه‌های آسمانی» (۲ تکرار) بود.

برای مضمون سازمان دهنده صلاحیت تربیتی با ۷۴ تکرار، ۸ زیر مقوله شناسایی شد که به ترتیب بیشترین فراوانی شامل «آشنایی با نظریه‌های یادگیری و طرح‌واره‌ها در درس روانشناسی تربیت» (۱۵ تکرار)، «آشنایی با اصول و فنون راهنمایی و مشاوره» (۱۳ تکرار)، «آشنایی با مفاهیم و کاربرد هنر و توانایی اجرای آن در کلاس» و (۱۰ تکرار)، «آشنایی با آموزش‌وپرورش سایر کشورها و الگو گرفتن از آن» (۹ تکرار)، «آشنایی با نحوه مدیریت کلاس در درس مدیریت آموزشگاهی» (۸ تکرار)، «آشنایی با روش‌ها و فنون تدریس برای ارائه درس در کلاس» و «آشنایی با درس ارزشیابی از یادگیری و توانایی استفاده از آن (۷ تکرار)، «آشنایی با ارزیابی عملکرد دانش آموزان» (۵ تکرار) بود.

برای مضمون سازمان دهنده صلاحیت عمومی از محتوای درس‌های عمومی با ۶۵ تکرار، ۸ زیر مقوله شناسایی شد که به ترتیب بیشترین فراوانی شامل «آشنایی و شناخت مناسب از قواعد و اصول نگارش علمی» (۱۷ تکرار)، «آشنایی و شناخت مناسب از قواعد و اصول نگارش خلاق» و «آشنایی با اصول و قواعد زبان فارسی» (۱۲ تکرار)، «آگاهی و شناخت لازم جهت ارتقا و

سلامت جسمی دانش آموزان» (۸ تکرار)، «آشنایی و شناخت مناسب از قواعد و اصول زبان انگلیسی عمومی» (۶ تکرار)، «آگاهی نسبت به مسائل مرتبط با بهداشت فردی دانش‌آموزان» (۴ تکرار)، «افزایش خلاقیت و شناسایی متون خلاقانه» و «آشنایی با اصول و قواعد مقاله‌نویسی» (۳ تکرار) بود.

برای مضمون سازمان دهنده صلاحیت عمومی از محتوای درس‌های تعلیم‌وتربیت با ۴۰ تکرار، ۶ زیر مقوله شناسایی شد که به ترتیب بیشترین فراوانی شامل «آشنایی با قوانین و مقررات سازمان آموزش‌وپرورش» (۱۲ تکرار)، «آشنایی با اخلاق حرفه‌ای و توانایی به‌کارگیری آن» (۷ تکرار)، «آشنایی با اصول تعلیم‌وتربیت اسلامی و توانایی به‌کارگیری آن» و «شناخت ساحت‌های تربیتی اعم از دینی- اجتماعی و سیاسی» (۶ تکرار)، «آشنایی با مفاهیم و اصول فلسفه تربیت رسمی و عمومی در نظام جمهوری» (۵ تکرار) و «شناخت مفاهیم و مؤلفه‌های فلسفه تربیت در جمهوری اسلامی» (۴ تکرار) بود.

بحث و نتیجه‌گیری

در پاسخ به سؤال شایستگی موضوعی یا شایستگی علمی (موضوعی)، دانشجومعلمان رشته آموزش ابتدایی به چه میزان است، در بخش کمی میزان شایستگی موضوعی یا علمی دانشجومعلمان بالاتر از سطح متوسط و به میزان مطلوبی ارزیابی شد. به‌طوری‌که شایستگی کسب‌شده در بین دانشجومعلمان شهید باهنر بیشتر از زینب کبری بوده است. در بخش کیفی و مصاحبه با دانشجومعلمان اظهار داشتند یکی از مهم‌ترین دروسی که در شایستگی حرفه‌ای دانشجومعلمان تأثیر داشته است مربوط به واحدهای شایستگی موضوعی یا علمی بوده است. در توجیه علت انتخاب دروس موضوعی یا علمی به‌عنوان مهم‌ترین دروس، می‌توان گفت که دروس موضوعی و علمی به‌عنوان یکی از ارکان اصلی برنامه های تربیت معلم، نقش حیاتی در آماده سازی دانشجومعلمان برای ایفای نقش مؤثر در کلاس‌های درس ایفا می‌کنند. این دروس که شامل دانش تخصصی در حوزه‌های مختلف مانند ریاضی، علوم، ادبیات، و سایر رشته‌های تحصیلی می‌شوند، پایه‌ای اساسی برای توسعه شایستگی‌های حرفه‌ای معلمان هستند. اهمیت این دروس را می‌توان از چند منظر موردبررسی قرار داد:

یافته‌های پژوهش نشان داد شایستگی موضوعی یا علمی دانشجومعلمان رشته آموزش ابتدایی در سطحی بالاتر از متوسط و نسبتاً مطلوب قرار دارد. همچنین، دانشجومعلمان پردیس شهید

Homepage: https://itt.cfu.ac.ir/

باهنر در مقایسه با پردیس زینب کبری، سطح بالاتری از این شایستگی را کسب کرده‌اند. یافته‌های کیفی نیز نشان داد دانشجومعلمان، دروس موضوعی و علمی را از عوامل مهم شکل‌گیری شایستگی‌های حرفه‌ای خود می‌دانند. این همگرایی نشان می‌دهد که دانش موضوعی یکی از پایه‌های اساسی آمادگی حرفه‌ای معلمان است (نامداری پژمان، ۱۴۰۴)؛ بااین‌حال، برخورداری از دانش تخصصی به‌تنهایی برای تدریس اثربخش کافی نیست و باید با توانایی تبدیل دانش به تجربه‌های معنادار یادگیری همراه شود. از منظر نظری، اهمیت این یافته را می‌توان با تمایز میان دانش موضوعی و دانش موضوعی - تربیتی تبیین کرد. دانش موضوعی به تسلط بر مفاهیم و اصول علمی اشاره دارد، درحالی‌که دانش موضوعی - تربیتی توانایی تبدیل این دانش به محتوای قابل‌فهم و متناسب با نیازهای یادگیرندگان را در بر می‌گیرد. Boedeker et al. (2025) بر اهمیت دانش موضوعی - تربیتی در تحول فرایند تدریس تأکید کرده‌اند. همچنین Ottogalli et al. (2024) بر یکپارچگی مؤلفه‌های این دانش در آموزش ابتدایی تأکید دارند؛ بنابراین، برنامه درسی تربیت معلم باید از انتقال صرف دانش تخصصی فراتر رود و زمینه تلفیق آن با شناخت فرایندهای یادگیری، تشخیص بدفهمی‌های دانش‌آموزان و انتخاب راهبردهای آموزشی مناسب را فراهم کند.

دانش موضوعی علاوه بر تسلط بر محتوای درسی، در پرورش تفکر انتقادی، استدلال علمی و توانایی حل مسئله نیز نقش دارد. معلم برخوردار از دانش علمی عمیق می‌تواند موقعیت‌هایی طراحی کند که دانش‌آموزان را به پرسشگری، تحلیل و کشف روابط میان مفاهیم سوق دهد. در این زمینه، Khan & Krell (2019) بر اهمیت شایستگی‌های استدلال علمی در تربیت معلم تأکید کرده‌اند. ازاین‌رو، ارزیابی شایستگی موضوعی دانشجومعلمان نباید صرفاً بر بازتولید اطلاعات و محفوظات متمرکز باشد، بلکه باید توانایی آنان در تحلیل مسائل علمی و به‌کارگیری دانش در موقعیت‌های واقعی تدریس را نیز بسنجد.

با توجه به تحولات فناورانه، بازنگری برنامه درسی تربیت معلم باید تعامل میان دانش موضوعی، دانش تربیتی و دانش فناورانه را نیز موردتوجه قرار دهد. چارچوب دانش موضوعی-تربیتی-فناوری بر یکپارچگی این سه حوزه تأکید می‌کند و مطالعات جدید، ازجمله پژوهش Kul et al (2026) درباره رابطه دانش موضوعی-تربیتی-فناوری دانشجومعلمان با پذیرش هوش مصنوعی مولد و پژوهش (Setiyawan et al., 2025) درباره شایستگی‌های مرتبط با ادغام هوش مصنوعی در آموزش، اهمیت این موضوع را نشان می‌دهند. بر این اساس، ضروری است

دانشجومعلمان علاوه بر تسلط بر محتوای علمی، توانایی استفاده آگاهانه و هدفمند از فناوری را در طراحی و اجرای فعالیت‌های یادگیری کسب کنند.

تفاوت مشاهده‌شده میان دو پردیس نیز ضرورت بررسی عوامل مؤثر بر کسب شایستگی‌های موضوعی را مطرح می‌کند؛ هرچند داده‌های موجود برای نسبت‌دادن این تفاوت به عوامل مشخص کافی نیست. همچنین، ازآنجاکه نتایج بر ارزیابی دانشجومعلمان از شایستگی‌های خود استوار است، پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های بعدی از آزمون‌های دانش موضوعی، مشاهده تدریس و ارزیابی عملکرد واقعی نیز استفاده شود. درمجموع، یافته‌ها بر اهمیت دانش موضوعی در تربیت معلم تأکید دارند؛ اما بهبود کیفیت برنامه درسی مستلزم پیوند نظام‌مند دانش تخصصی با دانش موضوعی - تربیتی و دانش فناورانه است؛ بنابراین، بازنگری برنامه درسی باید بر کاربرد دانش در موقعیت‌های واقعی کلاس، حل مسئله، استدلال علمی و ارزیابی عملکرد حرفه‌ای دانشجومعلمان متمرکز شود تا شایستگی‌های کسب‌شده با الزامات کنونی و آینده حرفه معلمی تناسب بیشتری پیدا کنند.

دانشجومعلمان اظهار داشتند در تمامی مقوله‌های ذکرشده توانسته‌اند شایستگی‌های حرفه‌ای لازم را کسب کنند اگرچه در این زمینه انتقادات و پیشنهادهایی داشتند. بیشترین انتقاد مربوط به دروس مبانی ریاضی و علوم و روش تدریس آن بود که معتقد بودند تدریس این نوع دروس ضعیف بوده و به نحو کاربردی تدریس داده نشده است. در بیان علت این نقد، می‌توان چنین اشاره نمود که دانشجومعلمان به‌عنوان آینده‌سازان نظام آموزشی، نقش حیاتی در انتقال دانش و مهارت‌ها به دانش‌آموزان دارند. بااین‌حال، نقدهای آن‌ها نسبت به محتوای دروس ریاضی و علوم و روش‌های تدریس این دروس در دانشگاه‌های فرهنگیان نشان‌دهنده چالش‌هایی است که نیاز به بررسی و اصلاح دارد. دروس موضوعی و علمی به‌عنوان بخشی اساسی از برنامه‌های تربیت معلم، نقش کلیدی در توسعه شایستگی‌های حرفه‌ای معلمان ایفا می‌کنند. این دروس نه‌تنها به معلمان کمک می‌کنند تا بر محتوای درسی تسلط پیدا کنند، بلکه به آن‌ها امکان می‌دهند تا روش‌های تدریس مؤثر و خلاقانه‌ای توسعه دهند که به نیازهای متنوع دانش‌آموزان پاسخ می‌دهد؛ بنابراین، توجه به کیفیت و محتوای این دروس در برنامه‌های تربیت معلم از اهمیت بالایی برخوردار است و می‌تواند به بهبود کیفیت آموزش و یادگیری در مدارس کمک کند.

یکی از اصلی‌ترین نقدهای دانشجومعلمان، عدم تطابق محتوای دروس ریاضی و علوم با نیازهای واقعی کلاس‌های درس است. بسیاری از دانشجومعلمان اظهار می‌کنند که محتوای

Homepage: https://itt.cfu.ac.ir/

ارائه‌شده در دانشگاه‌ها بیش‌ازحد تئوری و انتزاعی است و به نیازهای عملی آن‌ها در محیط کلاس درس پاسخ نمی‌دهد. برای مثال، روش‌های تدریس ارائه‌شده در دانشگاه‌ها ممکن است در شرایط واقعی کلاس درس کارآمد نباشند. از سوی دیگر، روش‌های تدریس در دانشگاه‌های فرهنگیان اغلب به‌صورت سنتی و یک‌سویه انجام می‌شود که این امر باعث می‌شود دانشجو-معلمان نتوانند به‌صورت فعال در فرآیند یادگیری مشارکت کنند. این رویکرد نه‌تنها باعث کاهش انگیزه و علاقه آن‌ها می‌شود، بلکه توانایی آن‌ها را در استفاده از روش‌های تدریس خلاقانه و مؤثر در کلاس درس محدود می‌کند.

کمبود منابع و امکانات آموزشی مناسب نیز یکی دیگر از علل نقد دانشجومعلمان است. بسیاری از آن‌ها معتقدند که دانشگاه‌های فرهنگیان به‌اندازه کافی به تجهیزات و منابع آموزشی مدرن مجهز نیستند. این کمبود به‌ویژه در دروس ریاضی و علوم که نیاز به آزمایش‌ها و فعالیت‌های عملی دارند، بیشتر احساس می‌شود. همچنین شاید بتوان عدم توجه کافی به تفاوت‌های فردی در روش‌های تدریس را به‌عنوان یکی از علل این نقد برشمرد. روش‌های تدریس باید به‌گونه‌ای طراحی شوند که به نیازها و توانایی‌های متنوع دانشجومعلمان پاسخ دهند. این امر به‌ویژه در دروس ریاضی و علوم که ممکن است برای برخی دانشجومعلمان چالش‌برانگیز باشند، اهمیت زیادی دارد. محتوای دروس ریاضی و علوم در دانشگاه‌های فرهنگیان اغلب به‌روز نیست و با آخرین پیشرفت‌های علمی و فناوری همگام نیست. همچنین منبع مناسبی جهت تدریس انتخاب نشده است. دانشجومعلمان انتظار داشتند مباحث کتاب به‌صورت جزءبه‌جزء و درس به درس بررسی شود تا با نحوه تدریس هر مبحث به‌صورت عملی و کاربردی آشنایی پیدا کنند. آنان اظهار داشتند که دروس اختلالات یادگیری و برنامه‌ریزی کلاس‌های چندپایه که یکی از واحدهای مهم در دوره ابتدایی است به شکل جدی‌تر و به‌صورت کارگاهی تدریس شود. این امر باعث می‌شود که دانشجومعلمان نتوانند از دانش و مهارت‌های به‌روز در کلاس درس خود استفاده کنند و سرانجام، به‌عنوان یکی دیگر از علل این عدم رضایت به کمبود تمرین عملی و کارگاهی در دروس ریاضی و علوم اشاره می‌کنند. آن‌ها معتقدند که تمرین عملی و کارگاهی به آن‌ها کمک می‌کند تا مفاهیم تئوری را به‌صورت عملی درک کنند و روش‌های تدریس مؤثرتری را توسعه دهند. بسیاری از دانشجومعلمان عنوان داشتند در چگونگی مدیریت کلاس دختران و پسران دارای ضعف هستند. معتقد بودند باید به‌صورت عملی از این نوع کلاس‌ها بازدید کرده و با چالش‌های ممکن آشنایی پیدا کنند چراکه در حال حاضر با مشکلات و چالش‌های زیادی

دراین‌رابطه روبرو شده‌اند که هیچ‌کدام از آنها در کلاس‌های درس مطرح نشده و به آنها آموزش داده نشده است. آن‌ها اظهار داشتند برخی از دروس مانند تربیت‌بدنی و هنر تعداد واحدهای زیادی به آنها اختصاص داده شده است درحالی‌که بهتر بوده برای دروس کاربردی‌تر مثل ریاضی و علوم و سایر دروس کاربردی واحدهای بیشتری اختصاص داده شود. به‌عنوان‌مثال برخی از دانشجومعلمان معتقد بودند روش تدریس ریاضی در هر پایه تحصیلی به‌صورت جداگانه تدریس شود تا با مباحث و نحوه تدریس آنها به‌صورت جزءبه‌جزء آشنا شوند. این شایستگی نه‌تنها شامل دانش نظری در حوزه تخصصی معلم است، بلکه توانایی انتقال این دانش به دانش‌آموزان به شیوه‌ای مؤثر و قابل‌فهم را نیز در بر می‌گیرد. این یافته‌ها با پژوهش مرادی (Moradi et al., 2022) مبنی بر اینکه مهم‌ترین ویژگی‌های معلم تسلط بر مهارت‌های آموزشی و تدریس ازجمله تسلط بر محتوا و ارائه آن، تعیین تکلیف، پرسش‌وپاسخ، روش‌های تدریس همخوانی دارد.

معلمان وظیفه دارند فرصت‌هایی را برای دانش‌آموزان فراهم کنند تا دانش خود را بسازند که این امر مستلزم اجرای راهبردهای تدریس فعال، ایجاد سناریوهای مسئله‌محور و مشارکت فراگیران در فرآیند آموزشی است. برنامه‌های درسی باید به‌گونه‌ای طراحی شوند که بین مفاهیمی که تدریس می‌شوند و تجربیات دنیای واقعی دانش‌آموزان و نیز اهداف کلی آموزش، مانند کاربرد عملی و زندگی معنادار، ارتباط برقرار کند. صرفاً آموزش مطالب تئوری بدون کاربرد آن منجر به به‌خاطرسپردن صرف و درنتیجه فراموشی سریع می‌شود. دروس ارائه شده باید به توسعه شایستگی‌های موضوعی کمک کند، این مهم با نتایج برخی پژوهش‌ها (Daradkah, 2020; Askari Matin & Kiyaani, 2018) هم‌خوانی دارد. تحقیقات نشان می‌دهند که معلمان با شایستگی موضوعی بالا، قادر به طراحی درس‌های جذاب و مؤثر هستند. آن‌ها می‌توانند مفاهیم پیچیده را به شیوه‌ای ساده و قابل‌درک ارائه دهند و به دانش‌آموزان کمک کنند تا ارتباط بین مفاهیم درسی و کاربردهای عملی آن‌ها را درک کنند (نامداری پژمان، ۱۴۰۴). معلمانی که تسلط کافی بر محتوای درسی دارند، می‌توانند با استفاده از مثال‌های متنوع و روش‌های تدریس خلاقانه، علاقه و انگیزه دانش‌آموزان را افزایش دهند. ضمن آن‌که شایستگی موضوعی به معلمان این امکان را می‌دهد تا باتوجه‌به تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان، روش‌های تدریس خود را تطبیق دهند و به نیازهای آموزشی همه دانش‌آموزان پاسخ دهند، اما عدم تخصص موضوعی چالش‌هایی را نیز برای معلمان خواهد داشت. برای مثال، برخی از دانشجومعلمان ممکن است در طول دوره تحصیل خود، آموزش کافی در حوزه تخصصی خود دریافت نکنند. این امر می‌تواند به ضعف در تسلط بر

Homepage: https://itt.cfu.ac.ir/

محتوای درسی منجر شود. از سوی دیگر، به دلیل تغییرات سریع در دانش و با پیشرفت سریع علم و فناوری، محتوای درسی به‌طور مداوم در حال تغییر است.

در پاسخ به سؤال شایستگی موضوعی – تربیتی، دانشجومعلمان رشته آموزش ابتدایی در برنامه درسی تربیت معلم به چه میزان است؟ در بخش کمی میزان شایستگی موضوعی - تربیتی دانشجومعلمان نیز بالاتر از سطح متوسط و به میزان مطلوبی ارزیابی شد. اگرچه ازنظر دانشجومعلمان پردیس شهید باهنر صلاحیت کسب‌شده بیشتر از زینب کبری بوده است. ازنظر دانشجومعلمان بیشترین شایستگی حرفه‌ای کسب‌شده مربوط به شایستگی موضوعی تربیتی بود.

یافته‌های پژوهش نشان داد شایستگی موضوعی ـ تربیتی از مهم‌ترین ابعاد شایستگی حرفه‌ای دانشجومعلمان است و باید در کانون برنامه درسی تربیت معلم قرار گیرد. این نتیجه با پژوهش‌های Askari Matin & Kiyaani (2018) و مرزوقی و دیمه‌کار (۱۴۰۴) هم‌خوانی دارد. همچنین، دانشجومعلمان دروس عملی، به‌ویژه کارورزی، اقدام‌پژوهی و درس‌پژوهی را در توسعه شایستگی‌های حرفه‌ای خود مؤثر دانستند؛ زیرا این دروس با پیوند دادن دانش نظری و عمل آموزشی، زمینه تقویت تفکر انتقادی، حل مسئله و بازاندیشی در عملکرد تدریس را فراهم می‌کنند. در حوزه شایستگی تربیتی، وضعیت هر دو پردیس شهید باهنر و زینب کبری بالاتر از متوسط ارزیابی شد؛ بااین‌حال، نتایج پردیس شهید باهنر مطلوب‌تر بود. دانشجومعلمان، دروس تربیتی را در مدیریت کلاس و تعامل با دانش‌آموزان مفید دانستند، اما به هم‌پوشانی برخی محتواهای درسی نیز اشاره کردند.

تفاوت عملکرد دو پردیس ممکن است با عواملی مانند کیفیت آموزش، امکانات آموزشی، تعامل استاد و دانشجو و شرایط محیطی مرتبط باشد؛ بااین‌حال، تعیین سهم هر عامل به بررسی های بیشتر نیاز دارد. بر این اساس، پیشنهاد می‌شود برنامه درسی تربیت معلم با تأکید بر یکپارچگی دانش موضوعی، دانش تربیتی و دانش موضوعی-تربیتی بازنگری شود؛ فرصت‌های یادگیری عملی از طریق تقویت کارورزی، اقدام‌پژوهی و درس‌پژوهی افزایش یابد؛ هم‌پوشانی دروس تربیتی کاهش پیدا کند و محتوای دروس عمومی با نیازهای واقعی معلمان ابتدایی پیوند بیشتری یابد. همچنین، تأمین تجهیزات و امکانات موردنیاز برای اجرای دروس تخصصی و تقویت تعاملات علمی و حرفه‌ای میان استادان و دانشجومعلمان می‌تواند به بهبود کیفیت برنامه‌های تربیت معلم کمک کند. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آینده، عوامل احتمالی تفاوت میان پردیس‌ها، ازجمله شرایط آموزشی، امکانات و شیوه‌های تدریس، به‌صورت مستقل بررسی شوند

و رابطه شایستگی‌های کسب‌شده با عملکرد واقعی معلمان در کلاس درس موردسنجش قرار گیرد.

محدودیت‌های پژوهش شامل محدود بودن دامنه بررسی به دانشجومعلمان دو پردیس و سنجش شایستگی‌ها در سطح واکنش بود. ازاین‌رو، نتایج لزوماً قابل‌تعمیم به همه پردیس‌های دانشگاه فرهنگیان نیست و ارزیابی مثبت دانشجومعلمان نیز به‌تنهایی بیانگر تحقق شایستگی‌ها در عملکرد حرفه‌ای آنان نخواهد بود. پیشنهاد می‌شود مطالعات بعدی با مشارکت نمونه‌های گسترده‌تر از پردیس‌های مختلف و بهره‌گیری از روش‌های مکمل، نظیر آزمون‌های عملکردی، مشاهده تدریس، ارزیابی استادان راهنما و بررسی رفتار حرفه‌ای دانشجومعلمان در محیط واقعی مدرسه، شواهد معتبرتری درباره میزان تحقق شایستگی‌های حرفه‌ای فراهم کنند.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

نویسندگان اصول اخلاقی را در انجام و انتشار این پژوهش علمی رعایت نموده‌اند و این موضوع مورد تأیید همه آن‌هاست.

مشارکت نویسندگان

جمع‌آوری داده‌ها: مریم صیدی؛ تهیه گزارش پژوهش:. مریم صیدی، مجتبی محمدی جلالی فراهانی؛ تحلیل داده‌ها: مریم صیدی

بیانیه دسترسی به داده‌ها

داده‌ها در صورت درخواست از نویسندگان در دسترس خواهند بود.

اعلامیه هوش مصنوعی مولد و فناوری‌های مبتنی بر هوش مصنوعی در فرایند نگارش

در طول آماده‌سازی این اثر، نویسندگان از هیچ ابزار هوش مصنوعی استفاده نکرده‌اند.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

ORCID

Maryam Seydi http://orcid.org/0009-0005-6369-3232
Mojtaba Mohammadi Jalali Farahani http://orcid.org/0000-0003-4395-0172

Homepage: https://itt.cfu.ac.ir/

منابع

امین بیدختی، علی‌اکبر، پرداختچی، محمدحسن، و علی یاری، سعادت. (۱۴۰۱). بررسی معیارهای صلاحیت حرفه‌ای معلمان دوره ابتدایی (شهرستان پرند). *پژوهش در نظام‌های آموزشی، ۱۶* (۵۶)، ۳۴-۴۷. https://dorl.isc.ac/dor/20.1001.1.23831324.1401.16.56.3.0

دانشگاه فرهنگیان. (۱۳۹۵). *برنامه درسی کلان تربیت معلم جمهوری اسلامی ایران*. انتشارات دانشگاه فرهنگیان.

رضایی، منیره. (۱۳۹۹). شناسایی و تعیین شایستگی‌های حرفه‌ای معلمان با ابتناء بر اسناد تحولی آموزش‌وپرورش و اعتبارسنجی آن‌ها. *فصلنامه علمی-پژوهشی تعلیم و تربیت، ۳۶*(۱)، ۶۳-۸۲.

فلاح، عاطفه، احمدی، پروین، و رضازاده شیراز، فاطمه‌بیگم. (۱۳۹۴). شناسایی صلاحیت‌های حرفه‌ای مربیان دوره پیش‌دبستانی. *پژوهش‌های آموزش و یادگیری، ۱۲*(۱)، ۱۶۵-۱۸۲. https://doi.org/10.22070/2.6.165

کوشکی، فتح‌اله، خسروی، محبوبه، قادری، مصطفی، و صادقی، علیرضا. (۱۳۹۹). بررسی وضعیت موجود برنامه درسی قصدشده رشته آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان از منظر دانش فناورانه. *علوم تربیتی و فناوری اطلاعات و ارتباطات، ۱۰*(۴۰)، ۴۵-۶۵.

محبی، علی، فرهوش، معصومه، و یداللهی، سارا. (۱۴۰۱). سنجش ابعاد صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان ایران: مطالعهٔ مروری تلفیقی. *نوآوری‌های آموزشی، ۲۱*(۴)، ۲۹-۶۴. https://doi.org/10.22034/jei.2022.294968.2017

مرزوقی، رحمت‌الله، و دیمه‌کار، فرزانه. (۱۴۰۴). ویژگی‌های مربی و متربی در برنامهٔ درسی مبتنی بر رهیافت حیات طیبه. *علوم تربیتی از دیدگاه اسلام، ۱۳*(۲۹)، ۹۹-۱۲۶. https://doi.org/10.30497/esi.2025.246511.1796

نامداری پژمان، مهدی. (۱۴۰۳). مدرسه تراز ازمنظر اسناد تحولی نظام تعلیم‌وتربیت: در جست‌وجوی الگوی مطلوب. *علوم تربیتی از دیدگاه اسلام، ۱۲*(۲۵)، ۵-۳۵. https://doi.org/10.30497/esi.2024.246077.1760

نامداری پژمان، مهدی. (۱۴۰۴). ارزشیابی اجرای آزمایشی بسته تربیت و یادگیری کتاب درسی کار و فناوری پایه ششم ابتدایی. *پژوهش و نوآوری در آموزش ابتدایی، ۷*(۱)، ۱۰۱-۱۲۲. https://doi.org/10.48310/reek.2025.18163.1438

References

Ahmadipour, M., Hashemi, S. A., Ranjbar, M., & Behroozi, M. (2021). Identification and accreditation of effective components in designing the model of professional qualifications of student teachers (case study: Farhangian University of Bushehr). *Journal of Adolescent and Youth Psychological Studies (JAYPS), 2*(1), 417–728. https://doi.org/10.61838/kman.jayps.2.1.35

Alan, B., & Güven, M. (2022). Determining generic teacher competencies: A measurable and observable teacher competency framework. *International*

Journal of Psychology and Educational Studies, *9*(2), 308–331. https://izlik.org/JA62UM58PH

Aminbeidokhti, A., Pardakhtchi, M. H., & Aliyari, S. (2022). Assessing professional qualifications of primary school teachers. *Journal of Research in Educational Systems*, *16*(56), 34–47. https://dorl.isc/dor/20.1001.1.23831324.1401.16.56.3.0

Askari Matin, S., & Kiyaani, G. (2018). A standard model for measuring professional competencies of teachers in the Islamic Republic of Iran. *Quarterly Journal of Education (QJOE)*, *34*(2), 9–30.

Boedeker, P. J., Moreno, N. P., Newell, A. D., et al. (2025). Pedagogical content knowledge as a lens for transforming teaching in medical and health professions education. *Medical Science Educator*, *35*, 1707–1714. https://doi.org/10.1007/s40670-025-02325-8

Creswell, J. W., & Clark, V. L. P. (2017). *Designing and conducting mixed methods research*. Sage Publications.

Daradkah, H. M. (2020). Degree of educational portal use in the schools of the future from its teachers' perspective. *International Journal of Educational Technology and Learning*, *8*(1), 1–15. https://ideas.repec.org/a/spi/ijetal/v8y2020i1p1-15id251.html

Fallah, A., Ahmadi, P., & Rezazadeh Shiraz, F. (2015). Identification of professional competences in pre-school grade educators. *Teaching and Learning Research*, *12*(1), 165–182. https://doi.org/10.22070/2.6.165

Farhangian University. (2016). *The overarching curriculum of teacher education in the Islamic Republic of Iran*. Farhangian University Press. [In Persian]

Issakova, G., Kaltayeva, G., Bakhtiyarova, G., Ibrayeva, K., & Kudaibergenova, S. (2021). Formation of professional competence of university students based on a systematic approach. *International Journal of Emerging Technologies in Learning (iJET)*, *16*(10), 163–178. https://www.learntechlib.org/p/220088/

Kadluba, A., Strohmaier, A., Schons, C., et al. (2025). How much C is in TPACK? A systematic review on the assessment of TPACK in mathematics. *Educational Studies in Mathematics*, *118*, 169–199. https://doi.org/10.1007/s10649-024-10357-x

Khan, S., & Krell, M. (2019). Scientific reasoning competencies: A case of preservice teacher education. *Canadian Journal of Science, Mathematics and Technology Education*, *19*, 446–464. https://doi.org/10.1007/s42330-019-00063-9

Kiesler, N. (2024). Approaching the concept of competency. In *Modeling programming competency* (pp. 7–24). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-031-47148-3_2

Koushki, F., Khosravi, M., Ghaderi, M., & Sadeghi, A. (2020). Investigating the current status of the intended curriculum for elementary education at Farhangian University from the perspective of technological knowledge (based on the TPACK model). *Information and Communication Technology in Educational Sciences*, *10*(40), 45–65. [In Persian]

Kul, Ü., Besalti, M., Çelik Demirci, S., et al. (2026). Examining the relationship between pre-service teachers' technological pedagogical content knowledge

Homepage: https://itt.cfu.ac.ir/

and generative artificial intelligence acceptance. *Discover Education*, *5*, Article 54. https://doi.org/10.1007/s44217-026-01111-x

Marzoghi, R., & Deimehkar Haghighi, F. (2025). The characteristics of the educator and the learner in a curriculum based on the Hayat Tayyibah approach. *Islamic Perspective on Educational Science, 13*(29), 99–126. https://doi.org/10.30497/esi.2025.246511.1796

Mishra, P., & Koehler, M. J. (2006). Technological pedagogical content knowledge: A framework for teacher knowledge. *Teachers College Record: The Voice of Scholarship in Education, 108*(6), 1017–1054. https://doi.org/10.1111/j.1467-9620.2006.00684.x

Mohebbi, A., Farhoush, M., & Yadollāhi, S. (2022). Assessing professional qualifications of teachers: An integrative review of Iranian studies. *Journal of Educational Innovations*, *21*(4), 29–64. https://doi.org/10.22034/jei.2022.294968.2017 [In Persian]

Moradi, S., Ansarian, F., Gholtash, A., Molaei, A., & Sousahabi, P. (2022). Identifying the dimensions and components of professional training of Farhangian University students based on the epistemological foundations of education: A qualitative research. *Journal of Health Oriented Islamic Life Style*, *6*(6), 118–127.

Namdari Pejman, M. (2024). School in the evolutionary level of the education system: In search of the ideal model. *Islamic Perspective on Educational Science*, *12*(25), 5–35. https://doi.org/10.30497/esi.2024.246077.1760 [In Persian]

Namdari Pejman, M. (2025). Evaluation of the pilot implementation of the work and technology education and learning package for the sixth grade of elementary school. *Research and Innovation in Primary Education*, *7*(1), 101–122. https://doi.org/10.48310/reek.2025.18163.1438 [In Persian]

Namdari-Pejman, M., & Badeleh, A. (2026). From episodic events to enduring cultural flows: A validated mixed-methods framework for systemic optimization of school-based cultural programming. *School Administration, 14*(1), 50–71. https://doi.org/10.22034/jsa.2026.145327.2640

Ning, Y., Zhou, Y., Wijaya, T. T., & Chen, J. (2022). Teacher education interventions on teacher TPACK: A meta-analysis study. *Sustainability, 14*(18), 11791. https://doi.org/10.3390/su141811791

Ottogalli, M. E., & Bermudez, G. M. A. (2024). A PCK-mapping approach to show the integration among components of the pedagogical content knowledge of elementary education teacher educators about biodiversity. *Teaching and Teacher Education*, *151*, Article 104746. https://doi.org/10.1016/j.tate.2024.104746

Purabdollah, M., Zamanzadeh, V., Ghahramanian, A., et al. (2024). Competency gap among graduating nursing students: What they have achieved and what is expected of them. *BMC Medical Education*, *24*, Article 546. https://doi.org/10.1186/s12909-024-05532-w

Rezaei, M. (2020). Identification and validation of teachers' professional competencies based on educational reform documents. *Quarterly Journal of Education (QJOE)*, *36*(1), 63–82. [In Persian]

Setiyawan, A., Soeharto, S., Wijaya, T. T., Korenova, L., & Lavicza, Z. (2025). Measuring teachers' competencies for AI integration: Development and validation of the AI-TPACK in vocational education. *Computers and Education Open*, *9*, Article 100319. https://doi.org/10.1016/j.caeo.2025.100319

Sucuoglu, E., & Atamturk, H. (2020). Correlation relation between professional qualifications of physical education teachers and students' attitudes towards physical education classes. *Pedagogy of Physical Culture and Sports*, *24*(1), 44–47. https://doi.org/10.15561/26649837.2020.0107

Supreme Council of the Cultural Revolution. (2011). *Theoretical foundations of the fundamental transformation of the formal and public education system of the Islamic Republic of Iran*. Secretariat of the Supreme Council of the Cultural Revolution. [In Persian]

Tan, X., Cheng, G., & Ling, M. H. (2025). Artificial intelligence in teaching and teacher professional development: A systematic review. *Computers and Education: Artificial Intelligence*, *8*, Article 100355. https://doi.org/10.1016/j.caeai.2024.100355

Weidlich, J., & Kalz, M. (2026). How well does teacher education prepare for teaching with technology? A TPACK-based investigation at a university of education. *European Journal of Teacher Education*, *49*(1), 168–188. https://doi.org/10.1080/02619768.2023.2243645

Homepage: https://itt.cfu.ac.ir/